

Ra nt'enga mbeni noya

CRISPIN MAYE MARCOS

Editorial

Zona 13

Ra mfist'ofa Ra nt'enga mbeni noya ha ra hñaki Hñahñu, bi thoki ha ya ntini befi: "ELABORACIÓN DE MATERIALES DIGITALES PARA FORTALECER LAS PRÁCTICAS DE LECTURA Y ESCRITURA EN LENGUAS INDÍGENAS", ha ra hnini Njunthe ra hyodi, Hidalgo. nu nzana ra Septiembre ra jeya yo hmo reta ne gutho. ko ra jutbefi ra Dirección para el Desarrollo y Fortalecimiento de Lenguas Indígenas de la Dirección General de Educación Indígena-DGEI perteneciente a la Subsecretaría de Educación Básica-SEP, en coordinación con la Dirección de Educación Indígena de la Subsecretaría de Educación Básica del estado de Hidalgo y el Programa de Inclusión y Equidad Educativa (PIEE).

Coordinación académica

Dirección para el Desarrollo y Fortalecimiento de Lenguas Indígenas. DGEI.

Subdirección de Promoción de la Lectura y la Lectura en Lenguas Indígenas. DGEI.

Bi y'ofa:

CRISPIN MAYE MARCOS

Ya mfaste ntudi:

María del Pilar Rivera Sánchez

Alfonso M. Díaz Pichardo

Revisión lingüística

Asesoría técnico digital

Miguel Ángel Gutiérrez Varela.

ra njamadi:

di umba ra jamadi nu ya bätssi ku ha ra ngunsadi "Teodomiro Manzano" ha ra hñu ne goho nsadi bi ja ha nuni zi t_oh_ ha ra y'odi mohai,ngea geu mi mudi bi yoki ya petsandandi nu u di udi ha nuna befi.

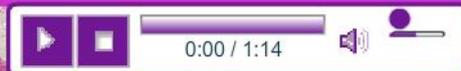
Ra nt'enga mbeni noya

nu ya pa di thohu, mahyoni ya bātsi ne ya xahnate da badi ndunthi ya mfeni pa da za da umba ra te ra hñaki, gehna ra mudi mfeni bi nets'i nuna befi ra thuhu nt'enga mbeni noya, pa da mats'i gatho ya bātsi da nxadi ra hñahñu.

Pa da za da hñeni mahyoni da muts'i yoho o ma ra ya bātsi, da tungi ne da yehmi ha n'a ra mexa nu ya tu hemi, n'ambu nuu ja ya koi, ne n'ambu nuu toge ya nt'ofu.

Nubye da nkohi to'o da mudi da guts'i n'a ra tu hemi nua bge ya nt'ofu ne da hñeti, ha da guts'i n'a nua ja ya koi ne da hiandi ha nubu da dini ra m'ai da daha nuu ya hemi, ha da gutsi mu ra , pe nubu hinda dini da yopi mu n'a ra bātsi da yot'e mahyegui.

Ra ntehani da huadi nubye da thegue ya tu hemi ha ra mexa.

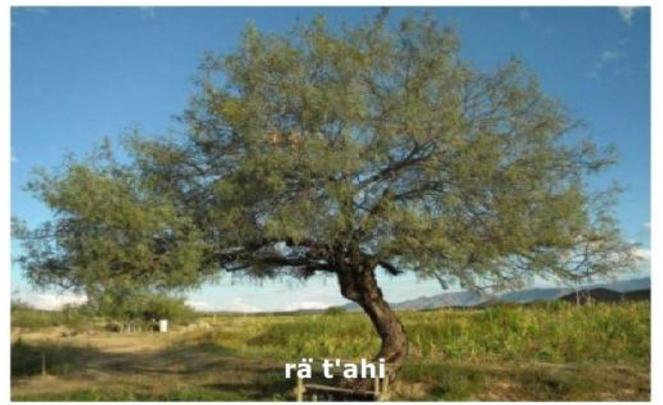

yä yuhi

Gehya rä yä 'tuzu'ue yä mädo ya xäju, di tini ha yä mbonthi ha njati ya do, xi ra kuhi ko yä xätä, pe xi rä mädi ha ra tai.

Gehna n'a ra ndäpo uni rä xudi, te ha gatho ra b'athä ha ya jäi honi pa dä xu ya zaa, ne kongey'a thoki ya thehñ' ä.

rä t'ahi

Te ha yä b'athä, xä mä yä y'e, n'ehe uni ra t'afí pa dā thoki ra sei, ya hñee mahyoni pa dā thoki ra thumgo.

Te ha yä b'athä n'e ha yä t'oho, toge ya m'ini ri hñats'i ra mamänxäthä, uni ya doni n'e yä peni xä ntheni ha xi xä hñu.

Rä ju'ta

Pet'si ndunthi ya yée, te ha gatho rä b'athä,
ra dehe xä nk'ast'i ha xä nju, mahyoni ngetho
rä ñ'ethi, xä hño pa dä thoki yä xabo stää.

Gehna n'a ra mbon'i foge n'e faste pa zu
ya deti ne zu ra ngu, ha xa ho dä hño ko
rä jäi.

Rä tsat'yo

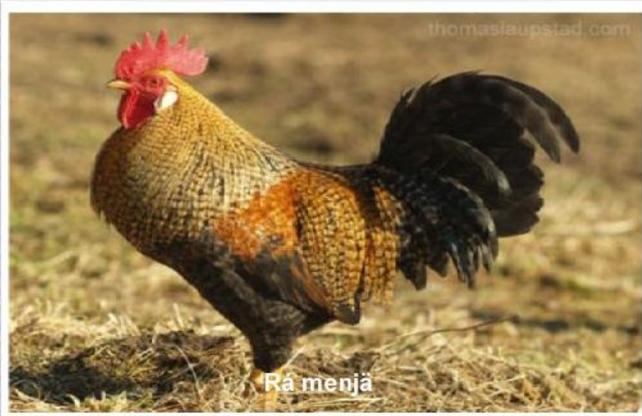
Rä xätä

Xä ts'ant'i yä hñee , yä jäi honi pa dā hyoki te da zi, n'ehē uni ya kähä.

Gehna n'a ra zi ndäpo b'u gi thuni o gi nkot'si uni ra nxähi, mahyoni ngetho ra ñ'ethi häki ya undoy'o

Rä nzana

Gehna n'a ra zi mbon'i mäfi tat'a xudi pa di ants'i ya j'ai pa da ma ra befi, tsi ya detha.

Gehna n'a ra zi zu'ue, ja ra nsuni, t'ena ge ra hñedi pa nu ya j'ai tsudi ra kanse.

Rä xä'ue

Gehna n'a rä zi zu'ue xi ma hotho t'oge ha ya t'ähi, ha xi rä kuhi nubu dä thoki rä thant'añ'i.

Gehna n'a ra mbon'i ge ra y'ote, ngetho nubu too da y'ode ra thuhu t'ena ge da du n'a ra n'angu.

Rä äxkoy'o

Rä mämanxät'ä

Xa te manhuäntho, ha mahyoni pa da thoki ya ju'tsi, n'e ya nguñ'o, r'a ya jäi hoki ya ngu konge'ya.

Genha rä nse_udi yä hñähñu, b'ot'i ha ra huähi, uni yä mänxä, ha ra zafri ne yä thot'i mahyoni pa dä ñuni ya mbon'i.

Rä dethä

Rä zakthuni

Gehna n'a ra ndäpo xi te xa hñet'si, xa nk'ami gatho ra jeya, n'ehe xa hño pa da y'othe ya hñeni.

Gehna n'a ra zi zu'ue, 'bui ha ya b'athä, tsi ya t'afi, ne mahyoni ngea ya ndoy'o ote nu ya uent'i.

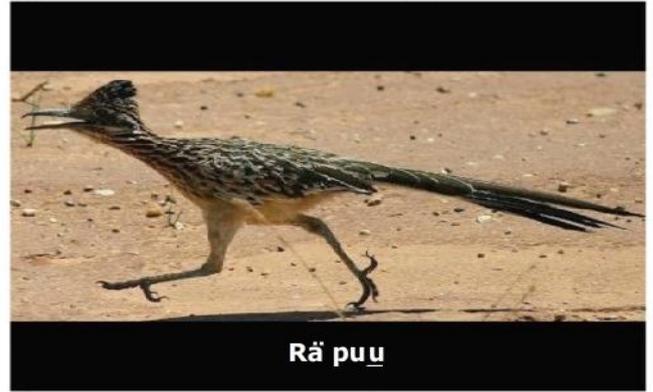
Rä däzu

Rä däskähä

Gehna n'a ra zi t'sint'su xi tuhu xi mä
hotho, t'ehna ge nu ra thuhu mat'i
ya 'ye.

Gehna n'a ra t'sint'su buj ha ra b'athä xa tih
ngetho xa ra r'ongua, t'ena ge too da ntehui
ma da metsi n'a ra t'sothogi.

Rä puu

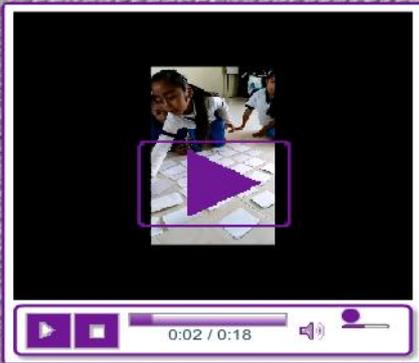

Gehna n'a ra mbon'i ge ra y'ote, ngetho t'ena ge nub'u too da y'ode ra thede ma da thogi n'a ra xuhña.

Toge ya 'mini ha ya y'e, ne ya jäi tee pa da zadi ya thexi ne da hyoki yä roza ne yä nthä'hi, r'abu da hñät'si ha ra tai ne da pa.

Yà 'ñǎngǎ k'oi

RA NT'UI K'OI

'BEDE K'OI	BI NTHANDI RA ZANA RA SEPTIEMBRE RA JEYA YO'MO R'ETA MA GUTHO.	'BEDE NXIÍ
K'OI N'A	https://www.mexicodesconocido.com.mx/sites/default/files/nodes/inline/escamoles-mexico.jpg	GOHO
K'OI YOHO	https://http2.mlstatic.com/arbol-de-mezquite-25-mt-D_NQ_NP_883321-MLM20766124288_062016-F.jpg	GOHO
K'OI HÑU	https://www.elsoldetampico.com.mx/mexico/ntmzcc-maguey/alternates/LANDSCAPE_400/maguey	K'UT'A
K'OI GOHO	https://www.agromarketing.mx/wp-content/uploads/2018/07/garambullo.jpg	K'UT'A
K'OI K'UT'A	https://www.plantasyfloresexoticas.com/wp-content/uploads/2017/11/sabila-plantacion.png	R'ATO
K'OI R'ATO	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d7/Jindo-dog1.jpg	R'ATO
K'OI YOTO	https://sp.depositphotos.com/226922038/stock-photo-beautiful-opuntia-cochenillifera-budding-flowers.html	YOTO
K'OI HÑATO	https://previews.123rf.com/images/ksena32/ksena321205/ksena32120500193/13640315-ortiga-verde-ardor-en-el-jard%C3%ADn.jpg	YOTO
K'OI GUTO	https://st.depositphotos.com/1195882/3103/i/450/depositphotos_31030203-stock-photo-colorful-rooster.jpg	HÑATO
K'OI 'RET'A	https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTYMrVWBwgkdxjd9JroTSvFa_JkRyE4P6Kjd5Fbx9ukayFBQj0nA	HÑATO

RA NT'UI K'OI

'BEDE K'OI	BI NTHANDI RA ZANA RA SEPTIEMBRE RA JEYA YO'MO R'ETA MA GUTHO.	'BEDE NXÍÍ
K'OI 'RET'A MA N'A	https://static.inaturalist.org/photos/4269677/original.JPG?1468608595	GUTO
K'OI 'RET'A MA YOHO	https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRlyWgVknJI5Muv2GelowszXIFdnaF4E6CPyelEEMshIsAGexHlw	GUTO
K'OI 'RET'A MA HÑU	http://todojardin.com.mx/wp-content/uploads/2015/09/CACT-Organo-768x1024.jpg	'RET'A
K'OI 'RET'A MA GOHO	http://www.cpia.org.ar/agropost/201708/img/maiz%203.jpg	'RET'A
K'OI 'RET'A MA K'UT'A	https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS9uwc5HC9nYVqqhL8_5MXfs6fdJ6R8ZlZ3h1hKs1jpd2_BmDlZ5w	'RET'A MA N'A
K'OI 'RET'A MA R'ATO	https://www.imer.mx/tropicalisima/wp-content/uploads/sites/19/TlacuacheMexicano.jpg	'RET'A MA YOHO
K'OI 'RET'A MA YOTO	http://www.estosdias.com.mx/wp-content/uploads/2012/02/cuitlacoche-de-cozumel-300x169.jpg	'RET'A MA HÑU
K'OI 'RET'A MA HÑATO	https://i.ytimg.com/vi/OzaA6LgXNk/hqdefault.jpg	'RET'A MA HÑU
K'OI 'RET'A MA GUTO	https://blogdeaves.com/hermoso-pajaro-carpintero/	'RET'A MA GOHO
K'OI N'ATE	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f8/Agave_lechuguilla.jpg/250px-Agave_lechuguilla.jpg	'RET'A MA GOHO

Rä mfist'ofu nt'enga mfeni noya digital, bi nt'ofu ra hñaki hñahñu del estado de Hidalgo, bi thoki ha ya ntini b'efi "Elaboración de libros digitales, para fortalecer las prácticas de lectura y escritura en lengua indígena", bi tham'bi nate ne kut'a ya kói. Junthe de Soto, Hgo., septiembre de 2019.

